

Ланевич І.С.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу психолого-педагогічного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В.Г.Короленка*

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Трансформація світових систем господарювання на тлі глобалізації ринків та посиленні конкуренції здійснює міцний поштовх щодо зміцнення світової економіки. Одним із головних чинників формування в Україні середнього класу, становлення демократії, побудови громадянського суспільства є розвиток підприємництва, яке в умовах системної перебудови національної економіки виступає гарантом стабільності економіки та підвищення рівня життя громадян [5, с. 6].

Тому, однією з найважливіших умов ефективності ринкової системи є існування та взаємодія підприємств великого, середнього та малого бізнесу, кожному з яких належить певна роль в економіці країни. Перехід до ринкової системи господарювання, в першу чергу, знаменується переходом до економіки підприємницького типу, а передумовою успішного функціонування ринкових механізмів, насамперед, виступає розвиток малого та середнього бізнесу. Сектору малого та середнього бізнесу, що є найбільш динамічним елементом у структурі ринкової системи будь-якої країни, належить особлива роль [1, с. 8].

Відносини, пов'язані з розвитком малого і середнього підприємництва в Україні, базуються на Конституції України і регулюються Господарським, Цивільним та Податковим кодексами України та іншими законодавчими актами, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Основним законодавчим актом, що визначає правовий статус підприємств, є Господарський Кодекс (ГК) України. Саме у главі 7 цього акту містяться поняття, види та організаційні форми підприємств, загальні положення щодо діяльності та управління підприємством, склад його майна та інші відомості, а також права та обов'язки суб'єктів малого та середнього бізнесу. Особливості прав та обов'язків суб'єктів підприємств різних видів встановлені частинами 8—11 ГК України. Крім того, правовий статус суб'єктів малого та середнього бізнесу додатково визначається спеціальними нормативними актами [2].

Відповідно до Рекомендації Комісії ЄС мале або середнє підприємство – це суб'єкт економічної діяльності, незалежно від його організаційно-правової форми, а саме, одноособові володіння, сімейні об'єднання, які займаються промислом та іншими видами діяльності, партнерства та

інші об'єднання, які систематично здійснюють економічну діяльність [6, с.23].

Згідно з Законом України від 22 березня 2012 р. «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» до суб'єктів малого підприємництва належать фізичні особи-підприємці та юридичні особи, у яких середня кількість працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб, річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ.

До числа суб'єктів середнього підприємництва належать усі інші, хто не належить до малих або великих, тобто у яких середня кількість працюючих за календарний рік – у межах від 50 до 250 осіб, а річний дохід від будь-якої діяльності – у межах від 10 до 50 млн. євро [4].

В новому Цивільному Кодексі України виділена глава 5, яка називається „Фізична особа-підприємець”. Тут зазначено, що право на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю.

Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються Конституцією України та законом. Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації в порядку, встановленому законом.

Уперше в історії економічної думки суть підприємництва як господарської діяльності, спрямованої на одержання доходу, розглянув англійський економіст і банкір Річард Кантільйон (1680-1734). Саме Кантільйон став першим теоретиком управління підприємством. Вивчивши господарську роль підприємця (суб'єкта малого та середнього бізнесу), він дійшов висновку, що саме ця категорія людей є «головним рушієм економіки» [3, с. 52].

Услідом за Кантільйоном власну теорію підприємництва й управління виробництвом розвинув видатний французький учений-економіст Жан-Батист Сей (1767-1832). На його думку, підприємець – активний, цілеспрямований, освічений, талановитий винахідник, прогресивний землероб, промисловець чи смілива ділова людина, яка готова йти на ризик заради зростання багатства [3, с. 77].

Підприємцями Й. Шумпетер називає «господарські суб'єкти, функцією яких є саме здійснення нових комбінацій і які виступають його активним елементом». У цьому він убачає «основоположну функцію», що робить їх відмінними від інших господарських суб'єктів [6, с.78].

Немає сумніву, що особа підприємця є центральною в ринковій економіці. Саме з підприємницькою діяльністю насамперед пов'язують прогрес сучасного суспільства, динамізм економічної системи. Саме підприємцеві економічна система зобов'язана прогресом, здійсненням нової нетрадиційної комбінації чинників виробництва. Тож цілком слушною є спроба

визначити роль і функції підприємця в сучасному світі й, зокрема, в розвитку малого та середнього бізнесу.

У Господарському Кодексі України зазначені права та обов'язки фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності (підприємців). Згідно статті 128. ГК громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи відповідно до статті 58 ГК України. Відповідно до статті 43 ГК підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Громадянин-підприємець відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном, на яке відповідно до закону може бути звернено стягнення. Здійснювати підприємницьку діяльність суб'єкт малого та середнього бізнесу може із залученням або без залучення найманої праці, самостійно або з іншими особами. Підприємницька діяльність суб'єктів бізнесу обмежується законом у випадках, передбачених ч. 2 ст. 64 Конституції України [2].

Суб'єкти малого і середнього бізнесу зобов'язані: у передбачених законом випадках і порядку одержати ліцензію на здійснення певних видів господарської діяльності; повідомляти органи державної реєстрації про зміну його адреси, зазначеної в реєстраційних документах, предмета діяльності, інших суттєвих умов своєї підприємницької діяльності, що підлягають відображенню у реєстраційних документах; додержуватися прав і законних інтересів споживачів, забезпечувати належну якість товарів (робіт, послуг), що ним виготовляються, додержуватися правил обов'язкової сертифікації продукції, встановлених законодавством; не допускати недобросовісної конкуренції, інших порушень антимонопольно-конкурентного законодавства; вести облік результатів своєї підприємницької діяльності відповідно до вимог законодавства; своєчасно надавати органам доходів і зборів декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію), інші необхідні відомості для нарахування податків та інших обов'язкових платежів; сплачувати податки та інші обов'язкові платежі в порядку і в розмірах, встановлених законом [4].

Література:

1. Безугла Л. Соціально-економічні функції держави щодо розвитку малого та середнього підприємництва в Україні//Л. С. Безугла // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2009. – № 4. – С. 8 – 12.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Демченко С. Всеукраїнська нарада з проблем розвитку малого і середнього підприємництва/ С. Демченко //Право України. – 2002. – № 9. – С.140 –142.
4. Закон про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

5. Комих Н. Соціокультурний контекст становлення та розвитку підприємництва в Україні : автореф. дис. канд. соціол. наук: 22.00.04/ Н. Комих; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – 19 с

6. Старцев О. Підприємницьке право. Навчальний посібник/ О. Старцев. – К.: Істина, 2006. – 214 с.

Рожко І.В.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

студентка V курсу історичного факультету

Полтавського національного педагогічного

університету ім. В.Г.Короленка

ПРАВО ВИПУСКНИКІВ ВНЗ НА ГАРАНТОВАНЕ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Працевлаштування - це система організаційних, економічних і правових заходів, направлених на забезпечення трудової зайнятості населення [5, с.4].

Рішенням Конституційного Суду України від 04.03.2004 року у справі №5-рп/2004 визначено, що безоплатність вищої освіти у державних і комунальних навчальних закладах необхідно розуміти як можливість здобуття освіти у цих закладах безоплатно, тобто без внесення плати у будь-якій формі за освітні послуги.

Безоплатність вищої освіти означає, що громадянин має право здобути її відповідно до стандартів вищої освіти без внесення плати в державних і комунальних закладах на конкурсній основі в межах обсягу підготовки фахівців для загальносуспільних потреб (державне замовлення). Однак, це лише один бік медалі. В реаліях, після закінчення вузу випускник має відпрацювати 3 роки за направленням. Ст. 52 Закону «Про вищу освіту» «Обов'язки вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів», пункт другий встановлює, що випускники вищих навчальних закладів, які здобули освіту за кошти державного або місцевого бюджетів, направляються на роботу і зобов'язані відпрацювати за направленням і в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Таким чином, випускник «примусово працевлаштується». Хоча ідея примусових відпрацювань суперечать нормам Конституції (ст. 8, 9, 22, 43, 53 та п.1 Перехідних положень), нормам Кодексу законів про працю (ст. 2), Закону “Про зайнятість населення” (ст. 1, 4 та 8), ратифікованим Україною Конвенції “Про захист прав людини і основоположних свобод” (ч. 2 ст. 4) та Конвенції Міжнародної організації праці “Про скасування примусової праці” (№ 105, ст. 1, п. б). Тобто згідно з чинним законодавством, держава гарантує громадянам країни право на